

www.ketab.ir

تاریخ‌شناسی حسابداری سیاق

در

ایران باستان

تألیف

فرهنگ جهانبخش

جهانپخش، فرهنگ، ۱۳۵۲ -	:	سرشناسه
تاریخ شناسی حسابداری سیاق در ایران باستان/تالیف فرهنگ جهانپخش.	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران : جقه فرهنگ، ۱۴۰۲.	:	مشخصات نشر
۵۶ ص.: مصور، جدول.	:	مشخصات ظاهری
5-0-90965-622-978:۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال	:	شابک
فیبا	:	وضعیت فهرست نویسی
چاپ دیگر: انتشارات عینک، ۱۴۰۲ (۲۸ص).	:	یادداشت
کتابنامه به صورت زیرنویس.	:	یادداشت
سیاق	:	موضوع
Siyaqat alphabet		
حساب سیاق		
Hesab-e Siyaq*		
حساب سیاق -- متون قدیمی تا قرن ۱۴		
Hesab-e Siyaq -- Early works to 20th century*		
HJ۹۷۴۱	:	رده بندی کنگره
۶۵۷/۶۱	:	رده بندی دیویی
۹۵۳۵۰۷۵	:	شماره کتابشناسی ملی
فیبا	:	اطلاعات رکورد کتابشناسی

www.ketab.ir

تاریخ شناسی حسابداری سیاق در ایران باستان

تألیف: فرهنگ جهانبخش

ناشر: انتشارات جقه فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۰۹۶۵-۵-۰

شمارگان: ۳۰۰ جلد

تاریخ نشر: زمستان ۱۴۰۲

نوبت چاپ: چاپ اول

چاپ و صحافی: چاپ آبان

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش و کتابفروشی: خیابان انقلاب اسلامی، بعد از چهارراه فخر رازی، پاساژ فروزنده کتابفروشی فرهنگ

تلفن: ۰۹۳۷۳۷۵۱۹۰۶-۶۶۴۸۳۰۶۳

www.ketab.ir

فهرست

۱۱	فرضیه
۱۲	زبان، خط و اندیشه یا روان‌شناسی سیاق
۱۸	تاریخ‌شناسی ریاضیات سیاق
۲۱	دوران پیشا تاریخی سیاق
۳۶	ورود سیاق به عصر تاریخی
۴۳	شمارش در خاورمیانه باستان
۵۹	سیاق نخستین خط ریاضی جهان در عصر ساسانی
۷۶	میراث ریاضیات بشر در ریاضیات ساسانی
۸۸	خط اوستایی و خطوط سیاق ساسانی
۹۳	نظریه تنوع خط سیاق حسابداران
۹۷	نظریه اعداد گاه‌شماری زرتشتی در سیاق
۱۰۲	فهرست منابع

مقدمه

سیاق، حافظ سرار اندیشه ایرانی

سیاق فقط یک نوع حس نیست، فقط یک نوع ریاضی نیست، بلکه نوعی برنامه ریزی حسابداری است که با اندیشه ریاضی و خط مخصوص و متناسب با حسابداری کهن تدوین شده است. دقیقاً ویژگی نرم افزاری را دارد که قابلیت انطباق با محاسبات تجاری در اقتصاد خرد و محاسبات دیوانی در حسابداری مالیاتی، اداری و بودجه ریزی ثارا می‌باشد.

ویژگی این هوشمندی خط سیاق از آفرینندگان هوشمند آن باز مانده است که قابلیت انطباق زیادی با هر شرایط محیطی و زبانی انسانی گوناگون را دارد؛ به همین دلیل از مرزهای چین و هند تا دریای مدیترانه، بالکان و یمن و بخشی از آفریقا معمول و متداول بوده است. در واقع ویژگی این خط و زبان انتقالی به گونه ای بوده که در میان ملل گوناگون با زبان‌های مختلف انجام هرگونه معامله با یک علائم و خطوط مشترک همه فهم میسر می‌باشد.

این ویژگی در سیاق تجاری از زمان قدیم تا امروز در بازار بین مردم حفظ شد. اما، سیاق دیوانی، اداری گاه حافظ، اسراری سیاسی، اقتصادی و بودجه ریزی می‌شد که فقط نسل به نسل میان خاندان‌های مستوفی و دبیر انتقال می‌یافت و محفوظ می‌شد.

در همین پژوهش اشاره کرده‌ایم که چگونه مکانیزم فرگشت و تغییر (نوعی، تاریخی، فردی) خود سیاق (در درون و بیرون) تغییر می‌یافت و همین پویایی باعث زنده ماندن اسکلت اصلی و «مم و ژن» اصل سیاق شده است. «ژن سیاق» خط بود، اما نقطه و صفر نداشت و در فرگشت‌های تاریخی جهش‌های گوناگون برای با نقطه و صفرنویسی گاه پیدا کرده است و در برخی از این باززایش‌های نگارشی، مرگ رخ داده و آن شکل سیاق و سیاق از بین رفته است.

این گونه‌های نگارشی مختلف سیاق که از میان رفته است به حدس و مطالعه قابل بازیافت است تا تاریخ سیاق مشخص تر گردد. «مم‌ها» و یا «کلمات و زبانی» که خط سیاق با آن

نگارش می‌یافت، ممکن بود زبانی انسانی، تجاری یا زبانی دیوانی یا سری و اطلاعاتی، حکومتی، امنیتی باشد. این ویژگی امنیتی سیاق چنان در سیستم دیوانی پنهان بود که رمزگشایی از آن نیاز به مجالی دیگر دارد که در نوشتاری مستقل خواهد آمد.

این رساله که بخش اول آن پیش از این در کتاب سیاق آقای آشتیانی چاپ شده است، اینک به طور مستقل با همت نشر جقه فرهنگ منتشر می‌شود تا اثبات گردد که از نظر علم ریاضی ثابت می‌شود که بی شک سیاق برای قبل از پیدایش صفر می‌باشد و قدمت آن به دوران باستان می‌رسد و هم یک حسابداری ایرانی است و بخش مهم تاریخ علم در ایران است.

«سیاق» برای مدعیانی که می‌گویند ایرانیان پیش از اسلام فرهنگ مکتوب نداشتند، پاسخ درخوری دارد. آنان فکر می‌کنند سایر ملل دستگاه‌های چاپ و تولید کننده کتاب داشتند و ایران نداشت.

بله، نوعی فرهنگ شفاهی و خرد آسمانی در ایران به سبب جغرافیای طبیعی و کمبود باران و زندگی کوچی وجود داشت اما زندگی شهری و ساز و کار دیوانی هم بود که فرهنگ مکتوب را می‌ساخت. بیش از هر چیز این عقیم ماندگی امروز ماست که هنوز یک تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام را دقیق به نگارش درنیاورده‌ایم که نویسندگان، استراتژیست‌ها و سپهسالاران، فلاسفه، ریاضیدانان،... ایران قبل از اسلام را به دنیا و ملت خود معرفی کنیم که این مهم را در پژوهشی مستقل نوشته‌ایم که به زودی منتشر خواهد شد.^۱

در این مختصر بخش اول «تاریخ شناسی حسابداری سیاق در ایران باستان» منتشر می‌شود که پژوهشی الزامی بود تا اثبات گردد، بی شک سیاق برای فرهنگ و اندیشه ایران است.

۱. مقدمه ای بر تاریخ نظامی ایران، مقدمه ای بر روانشناسی تاریخی ایرانیان سال ۱۴۰۲ توسط جقه فرهنگ منتشر شده است. تاریخ ادبیات ایران پیش از اسلام را چندین جلد در دست تألیف دارد که جلد اول آن آماده چاپ است!

در پایان از حروف چین محترم خانم فرنوش فروهی و آقای عرفان علویان وکیل
انتشارات جقه فرهنگ کمال تشکر و سپاس گذاری را دارم.

www.ketab.ir